

pensum, instructio, colloquium, calculus, eminens, secundum, stipendium, senior, pedellus stb. És: „szextans”, a diákrangsor alsó foka.

A falusi gyerekek ismerték a „szecska” szót a háziállatokról való gondoskodással kapcsolatban. A takarmányvágógép teknőjébe rétegesen elhelyezték a vitamindús zöldnövényt (lóherét, lucernát, baltacimot, fűvet) ballasztanyaggal (pelyvával, árpa- vagy zabszalmával) keverve. A kézi erővel (később árammal) hajtott szecsckavágó 2–4 centiméter nagyságúra aprította a növényi szájakat. A korpával és marhasóval ízesített elegy a szarvasmarhák és a juhok kedvenc tápláléka.

A gimnáziumba beiratkozó kisdíák arra vállalkozott, hogy az első évfolyamon elsajátítja a hat évre előírt tananyag egyhatod részét. A latin nyelvben az egésznek 1/6-od része „s e x t a n s” (ejtsd: szeksztáns). A falusi magyar kisdíák nyelve megbicsaklott a „k s z t” és a „n s” kiejtésén. A mássalhangzók torlódása miatt kimondhatatlannak ítélt szót beillesztették a falusi-paraszti szókincsükbe: szeksztáns = szecsckás (alapszó: szecska). Ezt a magyarrá formált változatot őrizte meg a diáknyelv.

Ha nagyon ragaszkodunk a történeti-nyelvészeti hűséghez, akkor értelemszerűen csak a hat évfolyamú gimnáziumba beiratkozó első osztályosokra illik a *szecska* elnevezés. A szóeredet elhalványulása következtében a köznyelv ma már szecsckának nevezi minden középiskola elsős kisdíákját, akit „szecskaavatással” befogad a diákközösség.

Kolta László

HÍREK

Laki Ida képtár. 2005-ben lesz öt éve annak, hogy Jászfákóhalmán a Helytörténeti Gyűjtemény épületében önálló képtár nyílt Laki Ida festőművész nő alkotásaiból. A művész nő már 1988-ban felajánlotta szülőhelyének ötven alkotását azzal az óhajjal, hogy azok egy részéből nyíljon egy kisgaléria, a többi pedig középületekben helyezték el, díszítse azokat.

Laki Ida – aki *Jászfákóhalma Díszpolgára* kitüntetését is megkapta – 1921-ben született. Anyai ágon ősi jákóhalmi családból származik. 1953-ban végezte el a Képzőművészeti Főiskolát, ahol Kmetty János, Barcsay Jenő és Pór Bertalan volt a mestere. Pór Bertalan osztályában egy ideig tanársegéd volt. A főiskola elvégzése után egy esztendeig ösztöndíjaként dolgozott. 1954 óta vesz részt rendszeresen kiállításokon. „Korrekt, természetelvű képekkel indult pályája. Színes ábrázolásai csendes tiszta lírával ötvöződtek” – írta róla Losonci Miklós művészettörténész. A Csendélet és az Őnarckép csendélettel című alkotásai a Nemzeti Galéria tulajdonában vannak.

Első önálló kiállítása 1960-ban volt. Majd két év elteltével követte a második. „A főiskola utáni években művészetét az impresszionisztikus felfogás jellemezte, ennek a korszaknak számvetése volt az 1962-es kiállítása. Ezt követően új elképzelések érlelődtek benne, vásznain új stílusi jegyek jelentkeztek. Az az életöröm, ami Laki Idát jellemzi, új megfogalmazására törekedett. Munkái a dekorativitás irányában kerestek utat.” – így összegezte e korszak tanulságait Egri Mária a szolnoki múzeum művészettörténésze.

A vonal ritmusába ágyazott tiszta, üde színek jellemzik sajátosan egyéni stílusát. Alkotásaiból mélyes ember szeretet, érzelmi gazdagság, bizakodó életszemlélet árad – olvasható egy katalógusban. Több fővárosi kiállítás után 1976-ban Pécsen is bemutatkozott a festészetet szerető embereknek. Majd Szolnok megye számos településén ismerhették meg képeit.

Az 1970-es években a művész nő látókörébe fia révén nyomtatott áramkörű lemezek kerültek. Ezekben Laki Ida olyan kifejezésformákat talált amelyeket később fel is használt képeihez. Így készült az Öröknap című sorozata is. „A tudomány területén végbemenő forradalmi változások mindannyiunk életét, tudatát átforgalmazzák. Napjaink művésze ezt a nagy változást próbálja tükrözni alkotásaiban” – mondta Laki Ida annak idején egy tárlata alkalmával.

Kerekgyártó Mihály